ROYAL HASKONING
HASKONING NEDERLAND B.V.
RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Notitie

Aan : Deelnemers Discussiemiddag "KRW en Watertoets"
 Van : Arnold Wielinga, Erik Zigterman en Ton Schomaker
 Datum : 13 februari 2007
 Onze referentie : N37404/N00001/501682/DenB

Betreft : Discussie notitie "KRW en de watertoets"

Aanleiding:

Op 13 februari 2007 is bij Royal Haskoning in Den Bosch een discussiemiddag gehouden over de KRW en de watertoets. De voorbereiding hiervan is gedaan door deskundigen van de waterschappen de Dommel en Aa en Maas en van Royal Haskoning. Aan de hand van een viertal presentaties (zie de agenda in bijlage 1) werd door de deelnemers (zie bijlage 2) een aanzet gedaan om antwoord te geven op de volgende vragen:

- Stelt de KRW (ruimtelijke) beperkingen aan ontwikkelingen die de toestand van water kunnen beïnvloeden?
- Hoe kan de implementatie van de KRW concreet doorvertaald worden in de watertoets?

In de onderstaande 4 hoofdstukken zal worden ingegaan op deze vragen. In hoofdstuk 5 van deze notitie worden een aantal aanbevelingen gedaan.

1. Inleiding

Wat betekent de KRW voor de watertoets procedure?

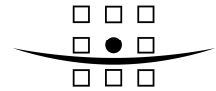
Dit was de centrale vraag van de middag. Uit de openingspresentatie van Erik Zigterman (*presentatie 1, inleiding KRW en Watertoets, Erik Zigterman, Royal Haskoning.pps*) kwam een aantal conclusies naar voren.

Watertoets:

- De watertoets is een proces dat vooral oog heeft voor lokale doelen welke worden opgelost met lokale middelen (binnen plangebied ruimtelijke ontwikkeling);
- De waterschappen brengen wel waterkwaliteitseisen in de watertoetsprocedure, maar geen specifieke eisen gericht op de KRW;
- De te nemen maatregelen welke in de watertoetsprocedure door de waterbeheerders aan de initiatiefnemer worden voorgeschreven (in watertoetsadvies), zijn niet altijd ruimtelijk (op plankaart of in voorschriften bestemmingsplan) vast te leggen. Hierdoor is de uitvoering niet te garanderen;
- In het lokale watersysteem (binnen plangebied) zijn soms andere afwegingen dan vanuit het oogpunt van de KRW relevant. Een voorbeeld daarvan is de belevingswaarde/leefbaarheid (saneren overstort).

KRW:

- Een (locale) ruimtelijke ontwikkeling kan er nooit voor zorgen dat de chemische (en ecologische) KRW doelen worden gehaald. Een ruimtelijke ontwikkeling geeft in veel gevallen zelfs een extra belasting op het watersysteem en brengt daardoor de KRW doelen vaak verder weg;
- De meeste ruimtelijke ontwikkelingen zijn niet aan een waterlichaam gelegen;

- Voor de KRW geldt een grote diversiteit aan mogelijke maatregelen ten behoeve van de waterkwaliteit die voor een groot deel buiten de competentie van de initiatiefnemer van de ruimtelijke ontwikkeling liggen. Voorbeelden hiervan zijn geen “gebruik maken van uitloogbare bouwmaterialen” en “chemische bestrijdingsmiddelen” bij onkruidbestrijding;
- De relaties tussen de beoogde KRW maatregelen en de effecten daarvan zijn niet eenduidig vast te stellen.

Na de openingspresentatie van Erik Zigterman spookte de volgende vraag door ieders hoofd:

Wat fijn stof is voor lucht,

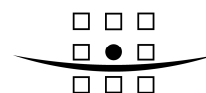
- Strenge Europese normen;
- Ruimtelijke ontwikkelingen op slot;

Wordt PAK dit voor de KRW?

- 8 stoffen:
- meestal prioritair gevaarlijk;
- Afstromend van wegen;
- Moet onder norm in 2015;
- Soms 100 X boven de norm in afstromend water (niet ontvangende water).

Leeswijzer

In deze notitie leest u de uitkomsten van de discussiemiddag. Hoofdstuk 2 gaat in op de vraag of de watertoets de geijkte procedure is om ervoor te zorgen dat de KRW-doelen niet verder uit het zicht raken. Hoofdstuk 3 behandelt de mogelijkheden de KRW te betrekken bij een kleine ruimtelijke ontwikkeling en hoofdstuk 4 bij een grote ruimtelijke ontwikkeling. Hoofdstuk 5 sluit af met aanbevelingen hoe de doelstellingen van de KRW beter te verankeren in de ruimtelijke ontwikkeling.

2. De watertoets in de provincie Brabant

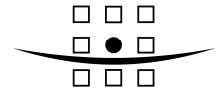
Manon Wille van het waterschap Aa en Maas presenteerde de huidige manier van werken tijdens de watertoetsprocedure bij de waterschappen in de provincie Noord-Brabant (*presentatie 2, watertoets in Brabant, Manon Wille, waterschap Aa en Maas.pps*). Manon sloot de presentatie af met de vraag:

Is de watertoets wel het geijkte middel om er voor te zorgen dat KRW-doelen niet verder uit het zicht raken?

Op A5 kaartjes werd door de deelnemers op deze vraag geantwoord. In de onderstaande tabel zijn de teksten op de kaartjes letterlijk overgenomen¹. Aan de hand van de antwoorden volgt een discussie.

Keuze:	Onderbouwing:
JA,	maar het zal niet altijd een relevant onderdeel zijn, bijvoorbeeld als het gaat om een klein plan.
	Want er moet gekeken worden kijk vanuit de intentie van richtlijn: geen achteruitgang, dus pakken van kansen.
	want de watertoets kan worden gebruikt om vroegtijdig waterkwaliteitsaspecten in beeld te brengen en aan een ruimtelijk plan randvoorwaarden mee te geven.
	want de watertoets biedt kansen: <ul style="list-style-type: none"> ▪ om hydrologisch slechte situaties aan te pakken; ▪ om te komen tot koppelen van niet-waterdoelen aan waterdoelen; ▪ het KRW-proces is gericht op samenwerking; de watertoets is ook gericht op samenwerking.
	want dan kan worden aangesloten bij een nu al gebruikt/bestaand instrument. Geen nieuwe stap invoegen.
	want de watertoets geeft wel gelegenheid om hierover vroegtijdig in gesprek te gaan.
	i.v.m. bewustwordingsproces, duidelijke uitgangspunten, ook voor derden hierdoor.
	want de watertoets is een kans om KRW te realiseren.
	want de watertoets is een proces waarbij gemeente/initiatiefnemer in vroeg stadium aan tafel zitten met de waterbeheerders. Zolang e.e.a. niet afdwingbaar is, is deze vorm van overleg het meest geschikt.
	want vele kleine inspanningen zij nodig om het grote probleem op te lossen. KRW moet tussen de oren komen in plaats van gezien te worden als een project
	voor zover duidelijk is dat de plannen van de initiatiefnemer er voor kunnen zorgen dat de KRW-doelen uit zicht raken of juist dichtbij kunnen brengen.
	want de watertoets is: <ul style="list-style-type: none"> ▪ voorlopig het enige instrument; ▪ het is net ingeburgerd; ▪ vooraf in het proces en dat is beter dan achteraf via het vergunningenspoor.
	JA/NEE, (Ja mits,)
mits de bevindingen uit de evaluatie watertoets het instrument verbeteren en de waterkwaliteit meer aandacht krijgt in de watertoets dan nu.	
want de watertoets is breder dan alleen R.O. aspecten. Het is niet alles dekkend maar geeft wel een goed zicht. Watertoets is middel om aan tafel te komen bij gemeenten.	
maar niet alleen dat: er is meer nodig. Bijv. onkruidbestrijding op verhardingen, gebruik van de wegen, omgaan met calamiteiten.	

¹ Ten behoeve van de leesbaarheid is een aantal kleine redactionele wijzigingen toegepast.

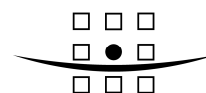
Keuze:	Onderbouwing:
NEE,	want de watertoets is enkel het instrument wat de RO betreft. Dit is slechts één van de instrumenten die er zijn.
	want de watertoets is het beste instrument om het watersysteem op orde te houden. Probleem is de resultaatverplichting versus vrijwilligheid. Het op orde brengen valt niet onder de watertoets.
	want: <ul style="list-style-type: none"> ▪ een aantal zaken moeten landelijk geregeld worden; ▪ bij het ontwerp van een bestek dienen een aantal zaken meegenomen te worden (MKBA).
	KRW wel onderdeel van "toets" maar watertoetsproces is meer dan KRW na implementatie/uitwerking KRW – nog steeds watertoets. Faseverschil proces <→ maatregelen.
	want de watertoets is in zijn aard te vrijblijvend om er zeker van te zijn dat KRW-doel bij Ruimtelijke Ontwikkeling niet verder weg raakt.
	want de watertoets is een vorm van advisering die ingaat op ruimtelijk initiatief. De belasting met milieu belastende stoffen in de wijk regel je niet in een bestemmingsplan. Andere instrumenten op milieu gebied zijn nodig.
	Want de relatie met KRW doelen zijn bij plannen veelal op terrein bouwstoffen (ROM/en beleid) en gebruik (gedrag bewoners). Tenzij plan in directe nabijheid licht van een waterlichaam.
	want: <ul style="list-style-type: none"> ▪ KRW vaak grootschalig; ▪ plan ontwikkeling kan kleinschalig zijn, waardoor invloeden nauwelijks merkbaar zijn.

Conclusie teksten op kaartjes en navolgende discussie

De watertoets wordt door de meeste aanwezigen gezien als een goed moment om met de initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen aan tafel te komen in het begin van het ontwerpproces. De doelstellingen van de KRW kunnen op deze wijze vroegtijdig ingebracht worden, wat de mogelijkheden van "werk met werk maken", vergroot. Deze werkwijze verschilt hiermee niet wezenlijk van de inbreng van de NBW-doelen via de watertoets in het ontwerpproces.

Echter de *waterparagraaf* bij bestemmingsplannen en de doorvertaling naar de plankaart en de voorschriften garanderen niet dat de KRW-doelen ook op een juiste wijze worden meegenomen tijdens de realisatie fase. De oorzaak hiervan is tweeledig.

- De inbreng van de waterbeheerder in het ontwerpproces via de watertoets is niet meer en niet minder dan een advies. De initiatiefnemer is niet verplicht dit advies over te nemen noch biedt de watertoets het bevoegde gezag de mogelijkheid maatregelen af te dwingen. Toch heeft de watertoets er toe bijgedragen dat waterkwantiteitaspecten beter worden meegewogen in de projecten.
- Veel van de waterkwaliteitsdoelstellingen (en dus ook de KRW-doelstellingen) zijn niet ruimtelijk vast te leggen. Voorbeelden hiervan zijn het gebruik van uitlogbare bouwmaterialen en chemische onkruidbestrijdingsmiddelen door particulieren en gemeenten.
- Vanuit het oogpunt van de behalen van de KRW-doelstellingen dient de watertoets dan ook gezien te worden als één van de instrumenten om deze doelstellingen te bewerkstelligen.

3. Kleine ruimtelijke ontwikkeling en KRW

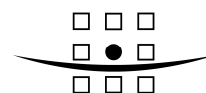
Om een praktijkdiscussie over de watertoets en KRW te kunnen voeren, gaf Nico ten Heggeler een presentatie (*presentatie 3, kleine ruimtelijke ontwikkeling, Nico ten Heggeler, waterschap De Dommel*) over een kleine ruimtelijke ontwikkeling. In deze presentatie werd de bouw van een nieuwe aardbeienkas (0,5 ha) besproken met een (nood)overstort naar een brede sloot die uitkomt in de Dommel (= waterlichaam). Nico sloot zijn presentatie af met een tweetal vragen:

1. Waarom dient er bij deze kleine ruimtelijke ontwikkeling wel/niet rekening gehouden te worden met de KRW tijdens de watertoets procedure?

Op A5 kaartjes werd door de deelnemers op deze vraag geantwoord. In de onderstaande tabel zijn de teksten op de kaartjes letterlijk overgenomen². Aan de hand van de antwoorden volgt een discussie.

Keuze:	Onderbouwing:
JA,	vanuit het geen-achteruitgang beginsel kijken naar het project. Indien invloed op stoffen die in stroomgebied al probleem zijn, dan meenemen in wateradvies.
	bekijk de invloed op waterlichaam de Dommel. Als je het hier niet doet, waar leg je dan de grens? Discussie over groot versus klein plan is oneindig. Tik het gewoon bij elk plan af.
	elk project zien als een kans.
	want het plan dient te voldoen aan de normen die generiek gesteld worden (concurrentie vervalsing).
	bij nieuwe plannen draait het om geen-achteruitgang beginsel. Bij waterkwantiteit worden kleine en grote plannen getoetst. Waarom bij waterkwaliteit niet? Je zult de kleine plannen in ieder geval moeten toetsen op negatieve effecten. Als die nihil zijn dan is er niets aan de hand.
	omdat er relatief veel verhard oppervlak is dat water afvoert.
	chemisch: kwalitatief (beschrijvend). Ecologisch: in beeld brengen toe of afname debiet.
	maar dan wel volgens standaard richtlijnen.
	om geloofwaardig over te komen en de toekomst veilig te stellen. Het toepassen van de KRW in de watertoets is niet afhankelijk van de omvang.
	als er invloed is op KRW-doelstelling moet je dit altijd inbrengen, ongeacht omvang plan.
	want stel dat een relatief eenvoudige maatregel mogelijk is? Dan deze wel meenemen in afweging. Wellicht kan een soort 'stoffenboekhouding' van kleine plannen worden bijgehouden.
	in advies voorkomen verontreiniging altijd meenemen zowel direct via lozing als indirect via volleggrondteelt. Ook bij klein plan → geen achteruitgang.
	experiment met gesloten waterretentie voorziening, stoffen in water zijn meetbaar.
	kansen grijpen en ieder individueel plan bekijken/toetsen op geen achteruitgang → vooral vanuit chemie.
rekening houden met KRW (m.n. chemische normen/eisen). Ecologie alleen bij directe afvoer naar waterlichaam.	
JA/NEE, (Ja mits,)	zij het dat het simpel gehouden moet worden en echt op ruimtelijke relevantie gericht.
	geen idee, iemand zal moeten bepalen wanneer "een uitbreiding" effect heeft (vergelijk 2000 m ² voor retentie aanleggen).
	wat is de restcapaciteit waterlichaam?
	alleen ruimtelijke aspecten KRW opnemen in watertoets (m.n. ecologisch). Hier zal het vooral om stofjes gaan → Wvo.
NEE,	ligt aan de soort af te voeren stoffen.
	elke nieuwe kas van een dergelijke omvang zou een moderne moeten zijn (gesloten systeem; geen emissies. Dus technologie toepassen gericht op nul-emissie bestrijdingsmiddelen en meststoffen.
	lozing besluit glastuinbouw als wettelijk kader toepassen. Deze regeling geeft invulling aan het principe van bron aanpak.
	kleine projecten hebben waarschijnlijk weinig gevolgen voor de KRW. Geen extra werk creëren.
	1 kas heeft zo weinig invloed dat geen rekening gehouden hoeft te worden met de KRW.
geen directe meerwaarde, KRW onderdeel ook moeilijk invulling te geven.	
te kleinschalig hiervoor.	

² Ten behoeve van de leesbaarheid is een aantal kleine redactionele wijzigingen toegepast.

2. Stel dat er (de komende jaren) 100 van deze ruimtelijke ontwikkelingen (dus 50 ha kassen) plaats zullen vinden langs deze waterloop. Waarom dient dan wel/niet rekening gehouden te worden met de KRW tijdens de watertoets procedure?

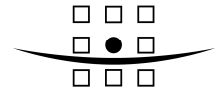
Op A5 kaartjes werd door de deelnemers op deze vraag geantwoord. In de onderstaande tabel zijn de teksten op de kaartjes letterlijk overgenomen³. Aan de hand van de antwoorden volgt een discussie.

Keuze:	Onderbouwing:
JA,	100 kassen geven, een dusdanige belasting dat KRW invloeden belangrijk zijn.
	met elkaar (samen) invulling geven aan KRW, Pak die kans.
	bij grote plannen in ieder geval KRW-toetsing. Het op orde brengen kost geld. Via de achterdeur nieuwe proberen binnen halen is ongewenst.
	kijken naar mogelijke gevolgen van het plan voor de KRW.
	als er invloed is, altijd inbrengen.
	indien ontwikkeling van veel kassen mogelijk is, dan altijd KRW doelen betrekken in watertoets.
	hier dient altijd getoetst te worden. Moet voor een ieder overzichtelijk en inzichtelijk blijven.
	100 kassen lijkt effect te hebben (iemand moet bepalen wanneer 'uitbreiding' KRW effect heeft). Vergelijking 2000 m ² voor referentie.
	bij glastuinbouwgebied rekening houden met KRW. In ieder geval voor chemische normen bij (in)directe afvoer naar waterlichaam. (wellicht ook voor ecologie)
	maar in welk stadium (en op welke wijze) hiermee rekening houden?
	chemisch: Kwaliteit lozing (via grondwater of directe hemelwaterlozing).
	ecologisch: debiet van lozing (pieken en snelheid)
	je praat dan over 50 ha. Je kunt spreiden van aanpakken. Je kunt het geheel aanspreken.
	initiatief van 100 kassen in gebied biedt een schaalgrootte waar door middel van innovatie technieken gecombineerd kunnen worden. Watertoets kan deze samenwerking in een vroeg stadium beïnvloeden. Streven is verder te gaan dan generiek beleid.
	KRW-normen strenger naleven door belasting door te rekenen en op maat je maatregelen bepalen.
	omdat dit een grote invloed heeft op de waterhuishouding van de omgeving.
	hoe groter het plan/ontwerp hoe meer relevantie en ook hoe meer ruimtelijke relevantie op oplossingsmogelijkheden.
	de kans van functieverandering benutten om van alle emissies af te komen door het realiseren van innovatieve, moderne gesloten systemen zonder emissies
ook als je 100 x voldoet aan WVO-eis kan op de monitoringspunten ten sprake zijn van achteruitgang bijv. voor bestrijdingsmiddelen.	
invloed op de Dommel. Tik 't standaard af.	
wellicht zelfs interessant om gezamenlijk maatregelen te treffen (indien mogelijk natuurlijk)	
JA/NEE, (Ja mits,)	wat is de restcapaciteit WL?
	als de schaal erg groot wordt, spelen ruimtelijke aspecten eerder een rol (alleen ruimtelijke aspecten KRW opnemen in watertoets).
	want grote ontwikkeling vaak LOP's / glastuinbouw concentratiegebieden, overkoepelend plan opstellen waarin zowel water kwaliteit als kwaliteit een plaats krijgen.
	Grootschalige plannen zijn MER-plichtig. Alle milieu aspecten incl. KRW volledig meenemen.

Conclusie teksten op kaartjes en navolgende discussie

De meerderheid van de deelnemers vindt dat de KRW zowel bij "losse" kleine ruimtelijke ontwikkelingen als bij meerdere kleine ontwikkelingen binnen een stroomgebied onderdeel dient uit te maken van de watertoets. Dit betekent nog niet dat (kleine) extra lozingen niet zouden mogen, maar dat bij elk project, hoe klein ook, wordt bekeken of er maatregelen te nemen zijn om lozingen te verminderen, te minimaliseren of te voorkomen.

³ Ten behoeve van de leesbaarheid is een aantal kleine redactionele wijzigingen toegepast.

ROYAL HASKONING

Verschillende malen is aangegeven dat een soort “standaard/handleiding/checklist” opgesteld dient te worden, zodat de KRW éénduidig in de watertoets procedure geïntegreerd kan worden. Daarnaast is aangegeven dat voor kleine projecten een korte checklist opgesteld dient te worden om de bureaucratische belasting bij dergelijke projecties te voorkomen. Dit laatste in navolging van bestaande initiatieven van waterschappen om de administratieve lasten en werkdruk voor watertoetsen bij kleine projecten te verminderen.

Voor de vaststelling of KRW als een lichte of zware (KRW-)toets binnen de watertoets zou moeten worden opgenomen, is de locatie van het project van belang. Hiermee kan enerzijds het project worden gezien ten opzichte van andere “losse” kleine dan wel grote ruimtelijke ontwikkelingen en anderzijds kan worden bepaald of het project een directe dan wel een indirecte invloed op een waterlichaam heeft. Waterbeheerders moeten dus inzicht hebben in de geplande ruimtelijke ontwikkelingen binnen een stroomgebied (een waterlichaam, meerdere waterlichamen, rws-gebied of nog groter).

4. Grote ruimtelijke ontwikkeling en KRW

Om een praktijkdiscussie over de watertoets en KRW te kunnen voeren, gaf Joris van den Bergh een presentatie (*presentatie 4, grote ruimtelijke ontwikkeling, Joris van den Bergh, waterschap Aa en Maas*) over een grote ruimtelijke ontwikkeling. Joris sloot zijn presentatie af met een vraag:

Op welke wijze kan in dit project op de KRW worden geanticipeerd (via watertoets procedure)?

Alle deelnemers konden op een kaartje hun mening weergeven. In de onderstaande tabel zijn de teksten op de kaartjes *samengevat*. Vervolgens vindt er een discussie over plaats.

Samenvatting teksten op kaartjes
Bepalen of er prioritaire (gevaarlijke) stoffen worden geloosd. → geen extra belasting/normopvulling toestaan.
Kijken buiten de (wettelijke) kaders van de watertoets. Dus niet alleen naar de ruimtelijke invloeden.
Bepalen of de komst van de woonwijk invloed heeft op de chemische en ecologische situatie van het aanwezige oppervlaktewater → toetsen op alle relevante kwaliteitsaspecten (normen).
Het project toetsen op: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Voorkomen <ul style="list-style-type: none"> ○ Basisinspanning; ○ Niet aankoppelen regenwater in nieuwe gebieden ○ Emissies reduceren; ○ Bronaankpak bv door ander bouw materiaal, vermindering onkruidbestrijdingsmiddelen, vermindering strooizout, ander straatmeubilair, geen autowassen op straat, geen hondenuitlaatveldjes naast waterlopen ○ Riiooloverstorten saneren, verplaatsen ▪ Scheiden <ul style="list-style-type: none"> ○ Functies oppervlaktewater; ○ Grondgebruik; ▪ Zuiveren <ul style="list-style-type: none"> ○ Lokaal zuiveren; ○ Keuze riolering; ○ Afkoppelen en maximaal infiltreren; ○ Aanleg wadi's/bodempassages; ○ Helofytenfilter
De vraag is: "Wat is de invloed van dit plan op de chemische en ecologische kwaliteit van het (grond)water? Als het antwoord hierop bekend is, kan gekeken worden of het mogelijk is het plan aan te passen om de positieve invloed te versterken en de negatieve invloed te beperken.
Per groot project een totale stoffenbalans opstellen. Functie wijzigt, dus er verdwijnen ook emissies.
Zo veel mogelijk integreren met andere thema's zoals bv NBW. Elke Euro kan maar 1x worden uitgegeven.
Het valt te bezien wat met ruimtelijke maatregelen is op te lossen (= watertoets) en wat met andere middelen (convenant, bouwverordening etc.).
Naast gemeenten dienen ook projectontwikkelaars en toekomstige bewoners geadviseerd te worden. Dus niet enkel zaken in het bestemmingsplan opnemen, maar ook in koopcontract/huurcontract. communicatietraject
Zoeken naar een optimale ecologische inrichting (natte natuur, ecologische oevers/ ecologisch beheer en onderhoud) van de inliggende waterlopen EN bezien of hiermee het behalen van de ecologische doelen van het (ver weg liggende) waterlichaam gesteund kan worden.
Zoeken naar koppeling met verder weg gelegen waterlichaam (KRW verbindingzones zoals ook EVZ's).
Koppelen met belangen leefbaarheid van de wijk.
Geen spijtmaatregelen toepassen.
Opstellen calamiteitenplan.

Conclusie teksten op kaartjes en navolgende discussie

Alle deelnemers zijn van mening dat de KRW onderdeel dient uit te maken van de watertoets bij een omvangrijke ruimtelijke ontwikkeling, zoals geschetst in de presentatie. Er worden een groot aantal concrete maatregelen genoemd om de emissie van stoffen te verminderen.

Daarnaast wordt aangegeven dat een complete stoffenbalans opgesteld dient te worden om een goed inzicht te krijgen in het effect van het project op KRW-doelen. Bij het veranderen van de functie (bijvoorbeeld van landbouw naar stadswijk) veranderen ook de emissies.

Ook voor het verbeteren van de waterkwaliteit (waaronder KRW-doelen) is de watertoets van belang als communicatiemiddel. Door vanaf het begin alle partijen bij het ontwerpproces te betrekken, is het mogelijk de inrichtingseisen zodanig te formuleren dat de waterkwaliteit niet of nauwelijks verslechtert. Soms kan zelfs bijgedragen worden aan ecologische KRW-doelen voor waterlichamen die op een grote afstand van de projectlocatie liggen.

Naast de overheids- en marktpartijen die betrokken zijn bij grote projecten is het van belang toekomstige gebruikers of bewoners te betrekken bij de ontwikkeling van nieuwe gebieden. Hiermee wordt het mogelijk allerlei gedragsgerelateerde maatregelen die waterkwaliteit bevorderen (bv. niet autowassen op straat) te verankeren.

Integratie van WB21 en KRW maatregelen dragen bij aan het zo kosteneffectief inzetten van maatregelen. Ook dit is een reden om KRW-doelen en maatregelen te betrekken in het proces.

Punt van discussie blijft de vrijblijvendheid van het wateradvies van de waterbeheerder. Maatregelen zijn hiermee niet af te dwingen. Gepleit wordt om het instrument van watertoets te koppelen aan allerlei andere bestaande wettelijke regelingen en kaders. Gedacht kan worden aan milieuvergunningen, convenanten en afsprakenkaders. Ook is het wellicht mogelijk om gedragsregels op te nemen in huur- en koopcontracten. Ook deze benadering, vooral bij grote projecten toe te passen, dient vanaf het begin meegenomen te worden in het project.

Bronmaatregelen hebben een duurzaam verbeterend effect op de waterkwaliteit (bv duurzaam bouwen). Deze maatregelen liggen slechts voor een deel vast in landelijke of Europese regelgeving. Voor het deel dat niet vast ligt in wettelijke regelingen, zouden convenanten tussen bijv. gemeenten en waterschappen opgesteld kunnen worden, waarnaar tijdens de watertoets verwezen kan worden.

5. Aanbevelingen

Aan de hand van de conclusies uit de bovenstaande hoofdstukken is een aantal aanbevelingen te destilleren.

- De watertoets is een goed instrument om bij de start van een project de wateraspecten bespreekbaar te maken. Hiermee wordt bereikt dat deze aspecten worden meegewogen in het besluitvormingsproces wat in veel gevallen leidt tot een ontwerp dat (minimaal) geen negatieve effecten heeft voor het watersysteem.
- Het is van groot belang om de watertoets te zien als een proces dat zich richt op het behalen van zowel doelen betreffende de waterkwantiteit als de doelen betreffende de waterkwaliteit.
 - Hoewel de huidige watertoetsregeling dit niet uitsluit, is het goed deze regeling explicieter te maken op het gebied van de waterkwaliteit.
- Voor wat betreft de waterkwaliteit dient de watertoets er op gericht te zijn om zoveel mogelijk (maar binnen het redelijke) emissies te beperken, te minimaleren of te beëindigen.
 - Het maakt hierbij niet uit of het project groot of klein is. Wel is het van belang om dat voor kleine projecten een korte checklist opgesteld wordt om de bureaucratische belasting bij dergelijke projecten te voorkomen.
- Het is van belang om het project waarvoor een watertoets wordt opgesteld, te bezien in de bestaande en toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen van zijn omgeving.
 - Dit is nodig om de totale emissielozing te kunnen bepalen en hiermee het effect op de doelen van het waterlichaam waarop de emissie van het onderhavige project uiteindelijk wordt geloosd.
 - Tevens kunnen op deze manier maatregelen worden voorgesteld waarmee het project bij kan dragen aan het behalen van ecologische doelen in een (grenzend of verderop gelegen) waterlichaam.
 - Hoe groter het project, des te groter zal het gebied moeten zijn waarin andere ruimtelijke ontwikkelingen worden bekeken.
- Van belang is dat het advies van de waterbeheerder zich richt op die maatregelen die binnen de uitvoeringsmogelijkheden van de initiatiefnemer liggen.
 - Voorbeeld: Van een projectontwikkelaar van een nieuwe wijk kan niet worden verlangd dat emissies van prioritare stoffen vanuit het verkeer niet meer zullen plaatsvinden.
 - Wel zouden eventuele regenriolen van wegen van een filter voorzien kunnen worden.
- De watertoets is een advies en daarmee is er geen garantie dat het project de waterkwaliteitsdoelen (van de KRW) niet negatief wordt beïnvloed. Om dit toch te bereiken⁴, is, naast de inzet van de watertoets, de inzet van andere instrumenten nodig. Hierbij kan gedacht worden aan:
 - Regionale convenanten (bv over het gebruik van bepaalde bouwmaterialen);
 - De inzet van wettelijke middelen zoals de milieuvergunning.

⁴ Of, beter, om het project te laten bijdragen aan het behalen van waterkwaliteitsdoelen.

Bijlage 1: agenda van de discussiebijeenkomst

Tijd	Wat	Wie
12:00 – 13:00 uur	Lunch	
13:00 – 13:15 uur	Opening <ul style="list-style-type: none"> ▪ Voorstelronde ▪ Doelstelling van de middag 	Erik Zigterman (Royal Haskoning)
13:15 – 13:30 uur	huidige werkwijze watertoets <ul style="list-style-type: none"> ▪ Procedure en inhoudelijke onderwerpen 	Manon Wille (Waterschap Aa en Maas)
13:30 – 13:45 uur	Discussie ; verschillen tussen de waterbeheerders.	Allemaal (o.l.v. Erik Zigterman)
13:45 – 14:30 uur	case 1 <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kleine ruimtelijke ontwikkeling¹ ▪ 15 minuten presentatie en 30 minuten discussie! 	Nico ten Heggeler (Waterschap De Dommel)
14:30 – 14:45 uur	Pauze	
14:45 – 15:30 uur	case 2 <ul style="list-style-type: none"> ▪ Aanleg nieuwe grote woonwijk² ▪ 15 minuten presentatie en 30 minuten discussie! 	Joris van den Bergh (Waterschap Aa en Maas)
15:30 – 16:00 uur	praktijkervaring <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ervaringen MER-en en bestemmingsplan Maasvlakte 2 	Erik Zigterman (Royal Haskoning)
16:00 – 16:30 uur	Afsluiting <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wat zijn de conclusies van deze middag? ▪ Welke vervolgstappen zijn nodig? ▪ Vervolgafspraken? 	Erik Zigterman (Royal Haskoning)
16:30 -	Borrel	

Bijlage 2: deelnemerslijst discussiebijeenkomst

Deelnemerslijst		
Aanhef	Naam	Organisatie
Mevrouw	M. (Manon) Wille	Waterschap Aa en Maas
De heer	J. (Joris) van den Bergh	Waterschap Aa en Maas
Mevrouw	A. (Angelique) Hendriks	Waterschap Aa en Maas
De heer	N. (Nico) ten Heggeler	Waterschap De Dommel
De heer	E. (Erik) van Kronenburg	Waterschap De Dommel
De heer	E. (Edwin) Verhees	Waterschap De Dommel
De heer	G. (Guus) de Laat	Waterschap Brabantse Delta
De heer	P. (Patrick) de Rooij	Waterschap Brabantse Delta
De heer	B. (Bas) Hoefeijzers	Waterschap Brabantse Delta
De heer	E. (Edwin) Arends	Waterschap Brabantse Delta
De heer	H. (Harro) Kraal	Waterschap Rivierenland
De heer	N. (Niels) Nijmeijer	Waterschap Rivierenland
Mevrouw	C. (Carla) Niggebrugge	Provincie Noord-Brabant
De heer	R. (Rob) Gerits	Rijkswaterstaat / RIZA
De heer	G. (Gert-Jan) de Maagd	DG-Water, Ministerie van V&W
Mevrouw	D. (Desiree) Rijnders-Huisman	Gemeente Tilburg
De heer	A. (Ad) van Goch	Gemeente Oosterhout
De heer	P. (Pierre) van der Made	Gemeente Oosterhout
De heer	F. (Frans) Wessels	Gemeente Breda
De heer	M. (Mari) van Roosmalen	Gemeente Uden
De heer	S. (Scato) Molkenboer	Gemeente Uden
De heer	J. (Jos) Bongers	Gemeente Veghel
De heer	J. (John) Arts	Gemeente Boxmeer
Mevrouw	N. (Nicolette) Peters	Gemeente Boxmeer
Mevrouw	J. (Jacobijn) van Etten	Gemeente Oss
De heer	N. (Nanco) Dolman	Royal Haskoning
De heer	H. (Hein) Herbermann	Royal Haskoning
De heer	T. (Ton) Schomaker	Royal Haskoning
De heer	A. (Arnold) Wielinga	Royal Haskoning
De heer	E. (Erik) Zigterman	Royal Haskoning